

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA PROGRAMLARINDA YÖNELİMLER**

Deniz DERYAKULU*

Eğitim İletişimi ve Teknolojisi Derneği, Program Tarama Çalışma Grubu aracılığıyla, 1980'den bu yana, eğitim kuram ve uygulaması, eğitim iletişimi ve teknolojisi alanında lisansüstü programları üzerinde temel araştırmalar yürütmektedir. Bu araştırmaların sonuçları 1980, 1985 ve 1989'da yayınlanmıştır. Şubat 1992'de Eğitim İletişimi ve Teknolojisi Derneğince yayınlanmış ve *Betimleyici Bir Rehber* olan dördüncü baskısı "Eğitim İletişimi ve Teknolojisi Lisansüstü Programları" Amerika Birleşik Devletleri ve diğer ülkelerde 192 yüksek lisans ve doktora programı üzerinde yürütülen bir araştırmaya dayalıdır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 168 okul ve diğer ülkelerdeki 24 okul, öğrenciler ve öğretim üyelerinin ileri bir derece için gerekli olan koşulları belirlenmesinin güç olduğu ortam programlarının yönetiminden teleiletişime kadar herşeyi içeren dersler sunmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri ya da diğer ülkelerde öğretim teknolojilerinde ileri düzeyde öğrenimi izlemek isteyen öğrenciler bu rehberi özellikle yararlı bulurlar çünkü içerdiği bilgiler oldukça ayrıntılıdır. Öğretim üyeleri kendi derslerini ve mezuniyet şartlarını program yönetimleri ve transfer derslerinin değerlendirilmesinde diğer enstitülerinki ile karşılaştırma yaptıklarında bu araştırmaya güvenmektedirler.

Bu makale, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer ülkelerin programlarındaki yönelimler, öğretim üyeleri, program, giriş şartları, öğrenci hizmetleri ve mezuniyet şartlarındaki değişimler konularında bu en son araştırmanın temel bulgularını sunmaktadır.

Bu araştırmanın ilginç bulgularından biri; alanın önerdiği şeyleri gerçekleştirmediğidir:

* A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

** Jenny K. Johnson'un "Advancing By Degrees-Trends in Master's and Doctoral Programs in Educational Communications and Technology" adlı makalesinden özetlenerek çevrilmiştir.

- Öğretim üyelerinin % 20'si bilgisayarlar konusunda araştırma yapmaktadır,
- Üniversitelerin % 29'u bilgisayarlar üzerinde yoğunlaşmış alanlar sunmaktadırlar,
- Bilgisayarlara ilgili 590 ders vardır, ve
- % 72'si bilgisayar laboratuvarına sahiptir.

Yüksek lisans programlarında niçin bilgisayarlarla ilgili çok az uygulamalar vardır? Üniversitelerin yalnızca % 10'u bir yüksek lisans programında bilgisayarlarla ders etkinliği sunmaktadır. 15. yüzyıl profesörlerinin yazılı basıma eğilimli oldukları gibi 20. yüzyıl profesörlerinin bilgisayar destekli öğretim ve bilgisayar yönetimli öğretime yönelimli olmalarını düşünün.

PROGRAMLAR VE ÖĞRETİM ÜYELERİ

Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk defa açıldığı bildirilen on program varken, onbir program da kapanmıştır.

İlk Olarak Açılmış Programlar

Boise State Üniversitesi
 Central Missouri State Üniversitesi
 Dubuque Tri-State Üniversitesi
 Grambling State Üniversitesi
 Valdosta Üniversitesi
 Wayne State Üniversitesi
 Widner Üniversitesi
 Cincinnati Üniversitesi
 Illinois-Urbana Champaign Üniversitesi
 Nebraska-Omaha Üniversitesi

Devam Etmeyen Programlar

Bowling Green Üniversitesi
 Catholic Üniversitesi
 Howard Üniversitesi
 Pennsylvania-Indiana Üniversitesi
 Marshall Üniversitesi
 Rochester Teknoloji Enstitüsü
 Webster Üniversitesi

Delaware Üniversitesi
 Louisville Üniversitesi
 Oregon Üniversitesi
 Southern California Üniversitesi

1985-1989 arası programlardaki en dramatik nokta 44 programın kapanmasıyla seviyenin düşmesidir. Ne yazık ki, kapanan bu programlar arasında Southern California Üniversitesi ve Catholic Üniversitesi gibi seçkin programlar uygulayan üniversiteler de vardır. Southern California Üniversitesi programı, bu alanda bir öncü olan Jim Finn ile başlamıştı. Finn'in öğrencileri ülkenin bir ucundan diğerine üniversitelerde bölüm başkanı olmuşlardır ve bu ilk kuşaktaki önderler şimdi emekli olmaktadır ve onların öğrencileri lisansüstü programlarını yürütmektedir.

Öğretim Üyeleri Sayısı 1989'dan Bu Yana Gerçekte Değişmemiştir : Rapor edilen 1005 öğretim üyesinin 370'i yarı-zamanlı ve 635'i tam-zamanlıdır. 1985 yılında 4'e ulaşmış olan öğretim üyesi ortalaması 1989'da olduğu gibi 6'dır. Tuscaloosa'daki Alabama Üniversitesi oniki öğretim üyesiyle en büyük tam-zamanlı kadroya sahiptir. Nova Üniversitesi yirmibir öğretim üyesiyle en büyük yarızamanlı kadroya sahiptir. 59 üniversite tam-zamanlı öğretim üyelerine sahipken, sekiz üniversite eğitim teknolojisi programlarında tam-zamanlı öğretim üyesine sahip değildir. Bir kaç program ise, oldukça küçük öğretim üyesi kadrosuna sahiptir. Florida üniversitesi yalnızca bir yarı-zamanlı öğretim üyesine sahiptir ve üç üniversite ise yalnızca bir tam-zamanlı öğretim üyesine sahiptir. St. Cloud Üniversitesi toplam 29 yarı-zamanlı ve bir tam-zamanlı öğretim üyesiyle en geniş kapasiteli kadroya sahip olmayı sürdürmektedir.

Indiana Üniversitesi Daha Çok Öğretim Üyesi Mezun Etmektedir : Mevcut öğretim elemanlarının 70'i (% 14) en yüksek derecelerini Indiana Üniversitesinden almıştır. 27'si Syracuse Üniversitesinden, 33'ü Florida State Üniversitesinden, 22'si Michigan State Üniversitesinden ve 22'si de Wisconsin Üniversitesinden almıştır.

Öğretim Üyeleri Araştırma Konuları : 948 öğretim üyesi tarafından araştırma konuları rapor edilmiştir. "Bilgisayar" konulu araştırmalarda 1989'daki % 11'lerden 1992'de % 20'lere doğru dikkate değer bir artış vardır. Dikkate değer bir diğer nokta; araştırmaların % 3'ünden daha azının "Öğrenme ve Bilişsel Kuram" üzerinde olduğudur. Öğretim üyesi araştırma konularının ilk dördü; bilgisayar, etkileşimsel ortamlar, tasarım ve öğrenme/bilişsel kuramdır.

Programların Yönetimi : Eğitim Teknolojisi Anabilim Dallarınca yönetilen yüksek lisans programlarının sayısı 1989'dan beri iki kat artmakta ve Eğitim Teknolojisinde yüksek lisans derecesi programı yöneten Eğitim Bölümlerinin sayısı azalmaktadır.

Anabilim Dalı	1992	1989
Program ve öğretim	14	20
Yönetim ve Liderlik	10	15
Eğitim Psikolojisi	3	9
Eğitim	13	25
Eğitim Teknolojisi	89	46

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ PROGRAMLARINDA NELER IN VE NELER OUT?

Amerika Birleşik Devletleri Programlarındaki Yönelimler

IN

Değişmeme
Indiana Üniversitesi
Bilgisayar Araştırmaları
Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalı
Doktora
Bilgisayar Dersleri
UGPA*
Geçiş Yok
Öğretimi Geliştirme Ağırlıklı
Kendi Kendine Öğrenme Tasarımı
Orijinal Ders Etkinlikleri
Temel Alan Yoğunluklu
Derslerde Basılı Materyal ve
Konferansı Kullanma

OUT

Değişim
Southern California ve Catholic
Üniversitesi
Öğrenme ve Bilişsel Kuram
Eğitim Psikolojisi Anabilim Dalı
Birleştirilmiş Alanlarda Yüksek Li-
sans
Teleiletişim Dersleri
GRE**
Geçiş
Bilgisayar Ağırlıklı
Kendi Kendine Öğrenmeden Yarar-
lanma
Ders İzleme
Yan Alan Yoğunluklu
Derslerde Bilgisayar Destekli Öğ-
retimi Kullanma

* Lisans Not Ortalaması.

** Lisansüstü Giriş Sınavı.

Bilgisayar Laboratuvarları
İngilizce Becerileri ile Yardım
Öğrenci Başarısını Kullanarak
Program Değerlendirme.

Fotograf Laboratuvarları
Öğretim Üyelerince Danışmanlık
Öğrenci Temsilcileri Komitesi ile
Program Değerlendirme.

Yabancı Programlardaki Yönelimler

IN

Öğrenme ve Bilişsel Kuram
Öğretimi Geliştirme Dersleri
Görsel-İşitsel Üretim
Araştırma
Yönetim / İşletim Sistemleri
Kendi Kendine Öğrenme
Mezuniyet İçin Kredi-Saat

OUT

Öğretim Sistemleri Tasarımı
Programlı Öğretim Dersleri
Basılı Materyaller
Uygulama Okulları
Öğretim Sistemleri
Danışmanlık
Mezuniyet İçin Dersler

Doktora Programları 1985'den Bu Yana İki Kat Arttı. Amerika Birleşik Devletlerindeki 168 programın arasında 90 doktora programı bulunmaktadır.

	1992	1989	1985
Doktora Programı	90	69	46
Ph.D	46	36	—
Ed.D	43	33	—
D.Ed	1	—	—
Ph.D ya da Ed.D.	26	17	—

Birleştirilmiş Yüksek Lisans Dereceleri: Her ne kadar uzaktan eğitim ve iş eğitimi gibi alanlarda Eğitim Teknoloji kullanımına artan bir ilgi bulunmaktaysa da, birleştirilmiş yüksek lisans alanlarında bir büyüme olmamaktadır. 29 üniversiteden 12'si bir kaç alanda birleştirilmiş yüksek lisans derecesi sunmaktadır, diğer 17'si ise; Kütüphane Bilimleri, Bilgisayar Bilimleri, Psikoloji ya da Eğitim'in diğer alanları gibi açıkça belirlenmiş alanlarla Eğitim Teknolojisinin birleştirildiği yüksek lisans dereceleri sunmaktadır.

Diğer Diplomalara ve Sertifikalara Üçlüsü: 1989 yılına kadar diğer diploma ve sertifikaları sunmuş olan altından daha az program vardı. Şu anda 20 tanesi var, en yaygın olarak İleri Mezuniyet Sertifikası yedi Üniversiteden alınabilir. Diğerleri Kütüphane, Okul Ortamları ya da

Öğretim Teknolojileri gibi değişik uzmanlık alanlarındadır. Her ne kadar bunlar oldukça az sayıda olsalarda, bu tür sertifikalara karşı alandaki ilgi Eğitim Teknolojisinin özel yönlerinde profesyonel olarak bir uzmanlık arayışının arttığını gösterir.

PROGRAM

Eğitim Teknolojisi ve Üniversite Programı

Eğitim Teknolojisi pedagoji ile gittikçe tanınmaktadır. 1989'da programlar öğrenciye Eğitim, Sanat ya da Bilim Uzmanlığı dalında seçim olanağı vermiştir. 1992'de ise; yalnızca bir üniversite bu seçim olanağını sunmaktadır. Bununla beraber, 15 üniversite Eğitim alanında Sanat ya da Bilimde Uzmanlık sunmaktadır. Alan tamamen Eğitim Fakültelerinde kökleşmektedir, ancak bazı farklı durumlar da vardır. Kütüphane Bilimleri Fakültelerinde, Eğitim Teknolojisi yüksek lisans derecesi çalışmaları olan altı üniversite vardır. Birkaç üniversite, Dallas'taki Texas Southern Üniversitesi Tıp Merkezinin gayet iyi bilinen Biyomedikal İletişimler Bölümü, sanat Uzmanlığı; Fitchburg State Kolejinin İletişim / Ortamlar Yönetiminde verdiği Bilim Uzmanlığı; Governors State Üniversitesinin sunduğu Sanat ve Bilimler Kolejinin İletişimde Sanat Uzmanlığı; ve South Dakota State Üniversitesinin, Gazetecilik ve Kitle İletişim Bölümü altında Gazetecilikte verdiği Bilim Uzmanlığı gibi programlarıyla Eğitim Teknolojisine özel bir ilgi göstermektedirler. Aynı zamanda, Eğitim bölümlerinde bir çok Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalı açılmaktadır.

Programın Ağırlığı (Anahtar kelimelere Dayalı Olarak)

Dersler	3841 Ders
Teleiletişim	17
Bilgi Sistemleri	25
Yönetim	59
Kuram	76
Sistemler	113
Gelişim	159
Tasarım	272
Kütüphane	430
Bilgisayar	590

Program Değerlendirme: Programlardaki dönütün en büyük kaynağı; olduğu kadarıyla öğrenci başarısı ve araştırmalardır. "Öğrenci Temsilcileri İle Birlikte Bir Komite" tarafından programı değerlendiriyor olmak, değerlendirmede ve gereksinim saptamada Eğitim Teknolojisinin temel ilkeleriyle çelişir gözükmektedir.

Kredilendirme: NCATE kredilendirmeleri yavaş biçimde artmaktadır. 1989'dan bu yana listeye yalnızca sekiz program eklenmiştir. Yirmiyedi program NCATE tarafından kredilendirilmemiştir. Ondört program, eyalet ya da bölgesel derneklerce kredilendirilmiştir. Bir program ise, Amerikan Kütüphane Derneğince kredilendirilmiştir.

GİRİŞ ŞARTLARI VE ÖĞRENCİ HİZMETLERİ

Önşartlar: Bir lisans derecesi tüm üniversitelerce istenmektedir. Bununla birlikte 1992'de 19 üniversite lisans derecesinin Eğitim'de olmasını istemekte, bir program lisans derecesinin İletişim ve Ortamlar'da olmasını istemekte, altı program özel eğitim kredisi ve biri ise öğretme sertifikası istenmektedir.

İstenilen Giriş Sınavları ve Lisans GRE Sınavı: Giriş sınavlarında ve UGPA'da (Undergraduate Grade Point Average) bir azalma vardır. 1992'de 129 üniversite (% 70) an az UGPA istenmektedir. Bu 1989'dakinden % 10'luk kesin bir düşüştür ve 1985'dekinden de % 73'lük bir azalmadır. Altmış üniversite (% 32) Miller Analoji Testi istenmektedir. Veriler özgün Miller Test sonuçlarından toplanmamıştır. Yüz üniversite (% 60) GRE (Graduate Record Exam) istenmektedir. Yetmişaltı Üniversite (% 35) TOEFL sınavı istenmektedir. Yalnızca bir üniversite ise, bir diğer sınavı "Ulusal Öğretmenler Sınavı"nı istediğini belirtmiştir.

Öğrenci Geçişleri: Öğrenci geçişleri 1985'den beri gittikçe azalmaktadır. Yalnızca ellüç üniversite ya da % 31'i herhangi bir okuldan 1989'dakinin neredeyse yarısı kadar öğrenci geçişini kabul etmektedirler. Bir kaç üniversite (% 12) durumdan duruma, teker teker transfer edilebilen krediler oluşturmuşlardır. Bölümlerin çoğunluğu (% 77) herhangi bir üniversiteden transfer edilebilir kredi sayısını belirlemişlerdir. (Ortalama: 8, mod: 6, ranj: 6-15). Geri kalanlar ise yalnızca Amerika Birleşik Devletlerinin kredilendirilmiş okullarından geçişleri kabul etmektedirler. Bu bilgi, Amerika Birleşik Devletleri dışındaki öğrencilerin artmakta olan kayıtları ile çelişkilidir.

Herhangi bir okuldan

kabul edilen geçiş

1992

1989

1985

1981

% 31

% 58

% 66

% 47

Program İçeriği : Bir çok program eğitim iletişimi ve teknolojisi ağırlıklıdır. Eğitim İletişimi ve Teknolojisinde programların % 97'si; ortalama: 23, mod: 18 ve ranj: 6-36 biçiminde kredi istemektedirler. Eğitimin diğer alanları % 78, eğitim dışındakiler % 30 kredi istemekte ve % 7 kredi iş ve öğretimde sunulmaktadır.

Alan	Sunulan Kredi	
	1992	1989
Öğretimi Geliştirme (1989'da Öğretimi Geliştirme ve Tasarım Birleşikti)	156	152
Kuram ve Tasarım	—	141
Materyal Üretme	148	147
Ortamlar Yönetimi	140	132
Teleiletişim	117	116
Bilgi Sistemleri	110	107
Kütüphanecilik	—	86
Bilgisayarlar	45	50

Üniversitelerin % 66'sı tarafından ders izlemeye izin verilmektedir. Bu % 66'nın % 37'sinde bir dersi izlemek için bir sınav istenmektedir. % 27'sinde öğretim üyelerinin izini ve % 27'sinde ise hem sınav hem de öğretim üyesinin izini istenmektedir.

Yan Alanlar : Üniversitelerin % 33'ü öğrencilerin yan alan seçmesine izin vermektedir. Bir yan alan için istenilen krediler çoğunlukla dört ile onsekiz arasında değişmektedir.

Öğrenciler İçin Öğretim Teknikleri : Bağımsız çalışma ya da kendi kendine öğrenme biçimi (öğreticiler nadiren danışmandır) programların yalnızca % 7'sinde uygulanmaktadır. Yalnızca onbeş üniversite bilgisayar kullanma dersleri dışında, ders içeriğinin bilgisayarla verildiği derslerde bilgisayar destekli öğretimi kullanmaktadır.

Üretim Birimleri : Fotograf laboratuvarları ve film laboratuvarları yerini bilgisayar ve televizyon laboratuvarlarına bırakmıştır. Üniversitelerin % 75'i üretim birimlerine sahiptir. Bir kaç üniversite; Program

labaratuarları, Etkileşimsel Video labaratuarları ve Öğrenme Becerileri labaratuarları gibi diğer birimlerini bildirmişlerdir.

Birimler	1992
Fotograf Labaratuarı	% 9
Film Labaratuarı	% 13
İşitsel Stüdyo	% 32
Grafik Labaratuarı	% 44
Televizyon Stüdyosu	% 55
Bilgisayar Labaratuarı	% 72
Diğer	% 23

Akademik Yardım: Üniversitelerin % 25'i tarafından akademik yardım sunulmamaktadır. Akademik yardım üç yıldır çok fazla değişmemiştir, bununla beraber danışmanlık yapan öğretim üyesi azdır.

Yardım	1992	1989
Çalışma Becerileri	% 48	% 45
İngilizce Becerileri	% 63	% 58
Öğrencilerle Danışmanlık	% 1	% 32
Öğretim Üyelerince Danışmanlık	% 31	% 44

MEZUNİYET ŞARTLARI

Sürekli Kayıt: Girişten mezuniyete kadar sürekli kayıt isteyen üniversitelerin sayısı gittikçe artmaktadır. 1985'de % 6, 1989'da % 9, 1992'de % 11. Üniversitelerin % 39'u yüksek lisansı bitirmek için; beş, altı ya da yedi yıla izin vermektedirler. Bununla beraber, geçen on yılda öğrencilerin büyük çoğunluğu programı iki ile dört sömestir artı bir ya da iki yaz kursu içinde tamamlamışlardır.

Sürekli Kayıt	1992	1989	1985	
İstenilen	% 11	% 9	% 6	
Programı Tamamlama	1992	1989	1985	1981
Zaman Belirtilmemiş	% 26	% 21	% 21	% 17

Tez: Programların % 50'si bir tez istemekte ve % 36'sı ise, isteğe bırakılmaktadır. Tez, programların büyük çoğunluğunda 6 kredi değerindedir, ancak krediler 2-10 arasında değişebilmektedir.

Kapsamlı Sınav: Sınav % 47 oranında istenmektedir.

Mezuniyet İçin İstenilen Kredi: Öğretim yılı iki dönem olan programlar için toplam krediler 24 ile 42 ve dört dönemlik programlar için ise; 45 ile 65 arasındadır. % 15 ya da 26 program, bir stajyerlik ya da proje ilave şartına sahiptir.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ DIŞINDAKİ PROGRAMLAR

ABD Dışındaki 24 Lisansüstü Programı

1989'daki rehberden bu yana, üç yeni yabancı program vardır: Hong Kong Chinese Üniversitesi; Shanghai'daki East China Normal Üniversitesi ve Norveç Teknoloji Enstitüsü. Ayrıca Taipei'deki Tamkang Üniversitesinin de yeni bir programı vardır, fakat bu bilgi, bu baskıya çok geç ulaşmıştır. ABD dışında daha bir çok program vardır.

Aşağıda adları verilen ülkeler 1992 Rehberinde belirtilmiş programlara sahiptirler: Avustralya, Belçika, Kanada, Finlandiya, Macaristan, Hong Kong, Endonezya, İrlanda, İstail, Malta, Yeni Zelanda, Nijerya, Norveç, Çin Halk Cumhuriyeti, Polonya, Tayland, Türkiye. Bu ülkelerin çoğu, kredi-saat sistemi kullanmaktadırlar. Program içeriği, uzmanlık alanları, mezuniyet şartları ve öğretim üyeleri ile ilgili bilgiler rapor edilmiştir.

Öğretim Üyeleri: 24 programda 88'i tam-zamanlı 111 öğretim üyesi vardır. Öğretim üyelerinin araştırma konuları Bilişsel kuram ve Görsel-İşitsel Tekniklerde yoğunlaşmaktadır.

Önşartlar: Üniversitelerin çoğunluğu lisans düzeyi için dört yıllık bir süreye ihtiyaç duyarken, bir kaç üniversite ise yalnızca iki ya da üç yıla ihtiyaç duymaktadır. Üç üniversite öğretmenlik sertifikası istemekte ve iki üniversite ise, lisans düzeyi için beş yıla ihtiyaç duymaktadır.

Mezuniyet Şartları: Mezuniyet, genellikle belli sayıda derslerin ya da kredilerin tamamlanmasına ve bir sınava ya da teze dayalıdır. Eğitim İletişimi ve Teknolojisinde ders sayısının ortalaması 5.8'dir. 24 üniversitenin ikisi dışındaki tümünün Öğretimi Geliştirme ve Materyal Üretme ağırlıklı alanları vardır. % 70'inde televizyon stüdyosu ve % 41'inde işitsel/ radyo stüdyosu mevcuttur. % 25'inden daha fazlası uygulama okullarına ve bilgisayar laboratuvarlarına sahiptir.

Ayrıca şu altı üniversite Eğitim Teknolojisinde doktora programı sunmaktadır: New South Wales Üniversitesi, Avustralya; Liege Üniversitesi, Belçika; Juhasz Gyula Tanarkepzo Foiskola, Macaristan; IKIP, Malang Enstitüsü, Endonezya; IKIP, Jakarta, Endonezya; Wellington Victoria Üniversitesi, Yeni Zelanda.